Europos Parlamentas
2019-2024

Peticijų komitetas

2023/2120(INI)

11.9.2023

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl metinio pranešimo apie Europos ombudsmeno 2022 m. veiklą
(2023/2120(INI))

Peticijų komitetas

Pranešėjas: Peter Jahr

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 8

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl metinio pranešimo apie Europos ombudsmeno 2022 m. veiklą
(2023/2120(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į metinį pranešimą apie Europos ombudsmeno 2022 m. veiklą,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) 10 straipsnio 3 dalį,

– atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 15 straipsnį, 24 straipsnio 3 dalį, 228 straipsnį ir 298 straipsnio 1 dalį,

– atsižvelgdamas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 11, 41, 42 ir 43 straipsnius,

– atsižvelgdamas į JT neįgaliųjų teisių konvenciją (JT NTK),

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento reglamentą (ES, Euratomas) 2021/1163, kuriuo nustatomos ombudsmeno pareigų atlikimą reglamentuojančios nuostatos ir bendrosios sąlygos (Europos ombudsmeno statutas) ir panaikinamas Sprendimas 94/262/EAPB, EB, Euratomas[1],

– atsižvelgdamas į 2001 m. rugsėjo 6 d. Parlamento priimtą Europos gero administracinio elgesio kodeksą,

– atsižvelgdamas į 2006 m. kovo 15 d. sudarytą ir 2006 m. balandžio 1 d. įsigaliojusį Parlamento ir Europos ombudsmeno bendrąjį susitarimą dėl bendradarbiavimo,

– atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Europos ombudsmeno veiklos,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį ir 142 straipsnio 2 dalį,

– atsižvelgdamas į Peticijų komiteto pranešimą (A9-0000/2023),

A. kadangi metinis pranešimas apie Europos ombudsmeno 2022 m. veiklą 2023 m. balandžio 28 d. buvo oficialiai pateiktas Parlamento Pirmininkei ir ombudsmenė Emily O’Reilly 2023 m. birželio 27 d. Briuselyje pristatė savo pranešimą Peticijų komitetui;

B. kadangi pagal SESV 20, 24 ir 228 straipsnius Europos ombudsmenas turi įgaliojimus priimti skundus dėl netinkamų Sąjungos institucijų, organų, įstaigų ar agentūrų administravimo veiksmų, išskyrus Europos Sąjungos Teisingumo Teismo vykdomas teismo funkcijas;

C. kadangi SESV 15 straipsnyje pažymima, kad, „[s]iekdamos skatinti tinkamą valdymą ir užtikrinti pilietinės visuomenės dalyvavimą, Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai

[1] OL L 253, 2021 7 16, p. 1.

veikia kiek įmanoma gerbdami atvirumo principą“ ir kad „[v]isi Sąjungos piliečiai ir visi fiziniai ar juridiniai asmenys, gyvenantys ar turintys registruotą buveinę valstybėje narėje, turi teisę [...] susipažinti su Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų dokumentais [...]“; kadangi siekiant užtikrinti, kad ES piliečiams būtų teikiamos aukštos kokybės paslaugos ir kad ES administracija atsižvelgtų į jų poreikius ir susirūpinimą keliančius klausimus, labai svarbu apsaugoti piliečių teises ir pagrindines laisves;

D. kadangi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 43 straipsnyje pažymima, kad „[k]iekvienas Sąjungos pilietis ir kiekvienas fizinis asmuo, kuris gyvena bet kurioje valstybėje narėje, ar juridinis asmuo, kurio registruota buveinė yra valstybėje narėje, turi teisę kreiptis į Europos ombudsmeną su skundu dėl netinkamų Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų administravimo veiksmų, išskyrus Europos Sąjungos Teisingumo Teismo vykdomas teismo funkcijas“;

E. kadangi 2022 m. ombudsmenė pradėjo 348 tyrimus, iš kurių 344 buvo pagrįsti skundais, o 4 pradėti savo iniciatyva, ir baigė 330 tyrimų (iš jų 325 buvo pagrįsti skundais, o 5 pradėti savo iniciatyva);

F. kadangi 2022 m. didžioji dalis tyrimų buvo susiję su Komisija (197 tyrimai arba 57,1 proc.), o kita didžiausia dalis tyrimų buvo susijusi su Europos personalo atrankos tarnyba (22 tyrimai arba 6,3 proc.), Parlamentu (19 tyrimų arba 5,5 proc.) ir Europos išorės veiksmų tarnyba (16 tyrimų arba 4,6 proc.); kadangi likę tyrimai paskirstė taip: Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX) (14 tyrimų arba 4,3 proc.), Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra (7 tyrimai arba 2 proc.), kitos ES institucijos ar įstaigos (46 tyrimai arba 13,5 proc.) ir kitos ES agentūros (23 tyrimai arba 6,7 proc.);

G. kadangi 2022 m. didžiausia ombudsmenės tyrimų dalis buvo susijusi su Komisija, kurios administracinei veiklai skiriamas didelis visuomenės dėmesys, atsižvelgiant į tai, kad tai yra ES vykdomoji valdžia;

H. kadangi 2022 m. ombudsmenės užbaigtuose tyrimuose 37 proc. atvejų netinkamo administravimo atvejų nenustatyta, 46,1 proc. atvejų pati institucija išsprendė klausimą, 12,7 proc. atvejų tolesni tyrimai nebuvo pagrįsti, o netinkamo administravimo atvejų nustatyta 4,5 proc. atvejų;

I. kadangi trys didžiausi susirūpinimą keliantys klausimai, susiję su tyrimais, kuriuos ombudsmenė baigė nagrinėti 2022 metais, buvo skaidrumas ir atskaitomybė (pvz., galimybė susipažinti su informacija ir dokumentais) (32 proc.), tarnybos kultūra (20 proc.) ir pagrindinių teisių paisymas (15 proc.); kadangi kiti susirūpinimą keliantys klausimai buvo susiję su tinkamu diskretiškumo naudojimu (įskaitant pažeidimų nagrinėjimo procedūras), įdarbinimu, geru personalo klausimų valdymu, procesinių teisių paisymu, tinkamu pažeidimų nagrinėjimo procedūrų valdymu, patikimu finansų valdymu, etika ir visuomenės dalyvavimu ES sprendimų priėmimo procese;

J. kadangi 2022 m. ombudsmenė taip pat atliko platesnio masto strateginius tyrimus ir iniciatyvas sisteminiais klausimais ES institucijose, įskaitant etinius klausimus, „sukamųjų durų“ reiškinius, atskaitomybę priimant sprendimus, galimybę susipažinti su dokumentais ir pagrindines teises;

K. kadangi 2022 m. ombudsmeno tarnyba toliau didino visuomenės informuotumą apie ombudsmeno vaidmenį išlaikant aukštus atskaitomybės ir skaidrumo standartus ES administracijoje;

1. palankiai vertina Europos ombudsmenės pristatytą metinį pranešimą apie 2022 m. veiklą;

2. sveikina Emily O'Reilly už jos gerą darbą ir nuolatines pastangas gerinti administracinę praktiką ir skatinti ES institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų atskaitomybę, taip pat užtikrinti ES piliečiams galimybę susipažinti su ES dokumentais;

3. palankiai vertina nuolatinį konstruktyvų Europos ombudsmeno bendradarbiavimą su Europos Parlamentu ir kitomis ES institucijomis;

4. palankiai vertina tai, kad pradėtas tyrimas savo iniciatyva siekiant įvertinti, kaip Komisija užtikrina, kad jos bendravimas su tabako pramonės atstovais būtų skaidrus;

5. patvirtina ombudsmenės tyrimo, kaip Komisija užtikrina, kad išorės ekspertai, dalyvaujantys vertinant Europos gynybos fondo (EPF) projektų pasiūlymus, neturėtų interesų konfliktų, rezultatus; pabrėžia, kad svarbu atlikti išsamų paskirtų ekspertų interesų konfliktų vertinimą;

6. palankiai vertina Komisijos pasiūlymą, reaguojant į ombudsmenės išvadas, padarytas atlikus tyrimą dėl bendrovės „BlackRock" bylos, iš dalies pakeisti Finansinį reglamentą, įtraukiant galimybę atmesti konkurso dalyvius, jei jie turi interesų konfliktą; atkreipia dėmesį į ombudsmenės pasiūlymą Komisijai atnaujinti savo viešųjų pirkimų procedūrų gaires, taikomas su politika susijusioms sutartims, siekiant užkirsti kelią bet kokiems interesų konfliktams;

7. atkreipia dėmesį į tai, kad, ombudsmenei atlikus tyrimą dėl „sukamųjų durų" reiškinio, Komisija geriau sprendžia šį klausimą ir prašo buvusių darbuotojų pateikti informaciją apie tai, kaip jie laikosi atitinkamų apribojimų; palankiai vertina tai, kad Komisija greičiau skelbia savo vyresniųjų darbuotojų, prašančių leidimo pereiti į naują darbo vietą, metinę apžvalgą ir šių prašymų vertinimą; palankiai vertina tai, kad nemokamų atostogų išėjusiems darbuotojams neleidžiama įsidarbinti srityse, kuriose kyla interesų konflikto rizika;

8. palankiai vertina ombudsmenės pradėtą tyrimą savo iniciatyva siekiant įvertinti, kaip Europos Centrinis Bankas (ECB) sprendžia „sukamųjų durų" reiškinio klausimą, ir pritaria ombudsmenės raginimui, kad ECB taikytų griežtesnes darbuotojų perkėlimo į privatųjį sektorių taisykles; pritaria rekomendacijai, kad ECB darbuotojams turėtų būti taikomi griežti veiklos pertraukos reikalavimai ir kad turėtų būti pailgintas laikotarpis, per kurį buvusiems ECB darbuotojams draudžiama vykdyti lobistinę veiklą savo buvusių kolegų atžvilgiu;

9. pabrėžia, kad piliečių dalyvavimas ES sprendimų priėmimo procese yra svarbus jo teisėtumui; palankiai vertina ombudsmenės įsipareigojimą skatinti atskaitomybę ES sprendimų priėmimo procese, ypač aplinkosaugos sprendimų srityje; palankiai vertina ombudsmenės ketinimą sustiprinti jos vykdomą Europos investicijų banko (EIB) veiklos kontrolę, visų pirma susijusią su laiku skelbiama informacija apie projektus,

susijusius su aplinka ir EIB finansais, siekiant suteikti pakankamai laiko visuomenei pateikti susirūpinimą keliančius klausimus;

10. palankiai vertina tai, kad Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, bendradarbiaudama su Europos ombudsmeno tarnyba, paskelbė politikos dokumentą „Vadovybės skaidrumo naudojant ekonomikos gaivinimo lėšas gerosios praktikos principų kūrimas“, kuriame pateikiamos gairės vyriausybėms, kaip užtikrinti skaidrumą ir atskaitomybę naudojant ekonomikos gaivinimo po COVID-19 lėšas;

11. pritaria ombudsmenės raginimui, kad Komisija iniciatyviai atskleistų daugiau informacijos apie valstybių narių strateginių planų patvirtinimą pagal bendrą žemės ūkio politiką; prašo Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato laikytis ombudsmenės rekomendacijų ir siekti, kad susitikimuose ir keičiantis informacija su interesų grupių atstovais būtų geriau atstovaujama tiek ūkininkų, tiek pilietinės visuomenės interesams;

12. pripažįsta, jog svarbu, kad visos institucijos prašymus leisti susipažinti su dokumentais išnagrinėtų laiku, kad būtų išsaugotas informacijos aktualumas; palankiai vertina tai, kad Komisija skyrė papildomų išteklių, kad pagerintų prašymų leisti susipažinti su dokumentais tvarkymo veiksmingumą;

13. atkreipia dėmesį į ombudsmenės darbą teikiant praktines rekomendacijas ES administracijai dėl su darbu susijusių tekstų ir momentinių pranešimų registravimo ir pabrėžia, kad svarbu, jog ES institucijos laikytųsi šių rekomendacijų, kad ES administracijos praktika atitiktų šiuolaikinius komunikacijos metodus; palankiai vertina Komisijos atsakymą, kad ji paskelbs daugiau gairių dėl šiuolaikinių komunikacijos priemonių, kaip antai tekstinių žinučių;

14. pabrėžia ombudsmenės vykdomų tyrimą, kaip ES administracija laikosi žmogaus teisių, svarbą; pritaria ombudsmenės raginimui, kad Komisija sukurtų naują atskirą skundų nagrinėjimo portalą, skirtą įtariamiems žmogaus teisių pažeidimams, ir užtikrintų, kad ten galėtų būti pateikiami pilietinės visuomenės organizacijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų šalyse, su kuriomis ES yra sudariusi prekybos susitarimus, su žmogaus teisėmis susiję skundai;

15. atkreipia dėmesį į tai, kad ombudsmenė atliko strateginį tyrimą dėl to, kaip FRONTEX vykdo savo įsipareigojimus pagrindinių teisių srityje laikydamasi savo išplėstų įgaliojimų pagal Reglamentą (ES) 2019/1896[2];

16. palankiai vertina tai, kad, remdamasis Europos ombudsmenės praktinėmis rekomendacijomis dėl oficialiųjų kalbų vartojimo bendraujant su visuomene, ES agentūrų tinklas susitarė dėl daugiakalbės politikos gairių;

17. atkreipia dėmesį į tai, kad 2022 m. Europos ombudsmeno statutas buvo atnaujintas įgyvendinimo nuostatomis, kuriose išsamiai išdėstytos ombudsmeno tarnybos darbo

[2] 2019 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1896 dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų, kuriuo panaikinami Reglamentai (ES) Nr. 1052/2013 ir (ES) 2016/1624. OL L 295, 2019 11 14, p. 1.

procedūros;

18. palankiai vertina ombudsmenės įsipareigojimą stebėti, kaip ES administracija įgyvendina Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją; palankiai vertina ombudsmenės, kaip JT neįgaliųjų teisių konvencijos ES sistemos narės, darbą;

19. atkreipia dėmesį į ombudsmenės tyrimo savo iniciatyva dėl to, kaip Komisija stebi ES struktūrinius ir investicijų fondus, siekdama užtikrinti, kad jie būtų naudojami neįgaliųjų teisei į savarankišką gyvenimą ir įtraukumui į bendruomenę skatinti, rezultatus; palankiai vertina pasiūlymą pateikti aiškesnes gaires dėl būtinybės skatinti deinstitucionalizavimą naudojant ESI fondus;

20. ragina ombudsmenę toliau keistis patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais su nacionaliniais ombudsmenais per Europos ombudsmenų tinklą; palankiai vertina tai, kad 2022 m. Europos ombudsmenų tinklo metinėje konferencijoje daugiausia dėmesio skirta geriausiai pagalbos pabėgėliams praktikai ir buvo nagrinėjamas viešųjų paslaugų skaitmeninimo poveikis piliečių teisėms; palankiai vertina tai, kad į Europos ombudsmenų tinklą įtraukti Ukrainos ir Moldovos ombudsmenų biurai;

21. skatina vaisingą ombudsmenės ir Europos Parlamento Peticijų komiteto dialogą; pabrėžia, kad intensyvus šių dviejų organų bendradarbiavimas padeda didinti ES institucijų demokratinę atskaitomybę;

22. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją ir Peticijų komiteto pranešimą Tarybai, Komisijai, Europos ombudsmenei, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams bei jų ombudsmenams arba panašioms kompetentingoms institucijoms.

AIŠKINAMOJI DALIS

2023 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento Pirmininkei Robertai Metsolai buvo oficialiai pateiktas metinis pranešimas apie Europos ombudsmeno 2022 m. veiklą, o 2023 m. birželio 27 d. Briuselyje ombudsmenė Emily O'Reilly pranešimą pristatė Peticijų komitetui.

Europos ombudsmeno įgaliojimai įtvirtinti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 24 ir 228 straipsniuose. SESV 24 straipsnyje ir ES pagrindinių teisių chartijos 43 straipsnyje nustatyta teisė pateikti skundą Europos ombudsmenui. Remiantis SESV 228 straipsniu, Europos Parlamento išrinktas Europos ombudsmenas turi įgaliojimus priimti kiekvieno Sąjungos piliečio arba kiekvieno valstybėje narėje gyvenančio ar savo registruotą buveinę turinčio fizinio arba juridinio asmens skundus dėl netinkamo administravimo atvejų Sąjungos institucijų ar įstaigų veikloje, išskyrus Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, kai šis vykdo teismines funkcijas.

Papildomas principas, ypač susijęs su Europos ombudsmeno vaidmeniu, yra ES pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 1 dalis, kurioje pabrėžiama, kad „kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai jo reikalus tvarkytų nešališkai, teisingai ir per kiek įmanomai trumpesnį laiką".

Europos ombudsmenas padeda žmonėms, įmonėms ir organizacijoms, kurios susiduria su problemomis dėl jų pateikiamų skundų tvarkymo ES administravimo įstaigose, taip pat siekia skatinti gerą administracinę praktiką ir iniciatyviai sprendžia platesnio masto sisteminius klausimus, susijusius su ES institucijomis. Nors ombudsmenas ne visada gali atlikti tyrimus dėl visų gautų skundų, tarnyba vis tiek deda pastangas padėti visiems, kurie ieško pagalbos, pavyzdžiui, rekomenduodama kitas teisių gynimo galimybes.

2022 m. pagalbos į Europos ombudsmeno tarnybą kreipėsi 16 569 piliečiai: 13 313 iš jų konsultacijas gavo naudodamiesi interaktyviu Europos ombudsmeno interneto svetainės gidu, į kitus 1 038 prašymus suteikti informacijos atsakė ombudsmeno tarnyba, o 2 238 atvejus ombudsmenė nagrinėjo kaip skundus.

Iš 2 238 skundų, kuriuos 2022 m. nagrinėjo ombudsmenė, 755 patenka į Europos ombudsmeno įgaliojimų sritį, o 1 483 – ne.

2022 m. Europos ombudsmenė išnagrinėjo 1 483 skundus dėl klausimų, kurie nepriklauso jos įgaliojimų sričiai, daugiausia todėl, kad jie nesusiję su ES administravimo įstaigų veikla. Daugiau kaip 40 proc. tokių skundų gauta iš Ispanijos, Lenkijos ir Vokietijos, ir vien pusė jų – iš Ispanijos. Šie įgaliojimų sričiai nepriklausantys skundai visų pirma buvo susiję su problemomis, su kuriomis susidūrė nacionalinės, regioninės ar vietos viešosios įstaigos, vyriausybės ir viešojo sektoriaus įstaigos, taip pat nacionaliniai ar tarptautiniai teismai (pavyzdžiui, Europos Žmogaus Teisių Teismas). Piliečiai taip pat pateikė daug skundų privatiems subjektams, įskaitant bankus, internetines įmones ir platformas, taip pat oro transporto bendrovėms. Ombudsmenė taip pat gavo daug įgaliojimų sričiai nepriklausančių skundų, susijusių su humanitarine krize Ukrainoje po Rusijos įsiveržimo. Ombudsmenei ir toliau buvo pateikiama daug įgaliojimų sričiai nepriklausančių skundų, susijusių su COVID-19 pandemija. Jie daugiausia buvo susiję su priemonėmis, kurių nacionalinės valdžios institucijos ėmėsi kovodamos su pandemija, ir teise laisvai judėti ES. Kiti ne jos įgaliojimo sričiai priklausantys skundai buvo susiję su ES institucijomis, bet dėl jų politinio ar teisėkūros

darbo.

Ombudsmenė skundo pateikėjams patarė, kokios kitos įstaigos galėtų jiems padėti, ir paaiškino ombudsmeno įgaliojimus. Gavusi skundų pateikėjų sutikimą, ombudsmenė skundus perdavė ir tinkamiems Europos ombudsmenų tinklo nariams. Skundų pateikėjams, kurie nebuvo patenkinti konkrečiais ES teisės aktais, paprastai buvo rekomenduojama kreiptis į Europos Parlamento Peticijų komitetą. Skundo pateikėjai, kurie iškėlė kitus klausimus, įskaitant ES teisės aktų įgyvendinimą, buvo nukreipti į Europos Komisiją, nacionalinius ar regioninius ombudsmenus arba ES tinklus, pavyzdžiui, „Europe Direct“, „Solvit“ ir Europos vartotojų centrus.

2022 metais ombudsmenė pradėjo 348 tyrimus, iš kurių 344 buvo pagrįsti skundu, o keturi pradėti savo iniciatyva, ir baigė 330 tyrimų (iš jų 325 buvo pagrįsti skundu, o 5 pradėti savo iniciatyva).

Dauguma tyrimų buvo susiję su Komisija (197 tyrimai arba 57,1 proc.), toliau pagal pradėtų tyrimų skaičių rikiavosi Europos personalo atrankos tarnyba (EPSO) (22 tyrimai arba 6,3 proc.), Parlamentas (19 tyrimų arba 5,5 proc.), Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) (16 tyrimų arba 4,6 proc.). Likę tyrimai pasiskirstė taip: Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX) (14 tyrimų arba 4,3 proc.), Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra (7 tyrimai arba 2 proc.), kitos ES agentūros (23 tyrimai arba 6,7 proc.) ir kitos institucijos (46 tyrimai arba 13,5 proc.).

2022 m. Europos ombudsmenės užbaigtuose tyrimuose, kai skunde minimą klausimą išsprendė pati institucija, sprendimai buvo pasiekti 152 atvejais (46,1 proc.), 122 atvejais (37,0 proc.) netinkamo administravimo atvejų nebuvo nustatyta ir tik 15 atvejų ombudsmenė nustatė netinkamo administravimo atvejį ir institucija pritarė rekomendacijai (4,5 proc.).

Europos ombudsmenės baigtų bylų tyrimo trukmė vidutiniškai buvo trumpesnė nei 6 mėnesiai: 157 bylos (48 proc.), baigtos nagrinėti per 3 mėnesius, 126 bylos (38 proc.) buvo baigtos nagrinėti per 3–12 mėnesių, 36 bylos (11 proc.) baigtos nagrinėti per 12–18 mėnesių ir tik 11 bylų (3 proc.) buvo baigtos nagrinėti po daugiau nei 18 mėnesių.

2022 m. ES institucijos patenkinamai bendradarbiavo su ombudsmene 79 proc. atvejų. ES institucijos teigiamai reagavo į 26 iš 33 ombudsmenės pasiūlymų, pateiktų siekiant ištaisyti ar pagerinti jų administracinę praktiką.

Trys ombudsmenės didžiausi susirūpinimą keliantys klausimai, susiję su tyrimais, baigtais nagrinėti 2022 metais, buvo skaidrumas ir atskaitomybė (galimybė susipažinti su informacija ir dokumentais) (32 proc.), tarnybos kultūra (20 proc.) ir pagrindinių teisių paisymas (15 proc.). Kiti susirūpinimą keliantys klausimai susiję su tinkamu diskretiškumo naudojimu (įskaitant pažeidimų nagrinėjimo procedūras), įdarbinimu, geru personalo klausimų valdymu, procesinių teisių paisymu, tinkamu pažeidimų nagrinėjimo procedūrų valdymu, patikimu finansų valdymu, visuomenės dalyvavimu ES sprendimų priėmimo procese, etikos klausimai bei dotacijos, viešieji pirkimai ir sutartys;

Ombudsmenė ne tik atlieka pagrindinį darbą, susijusį su skundais, bet ir kartu su ES institucijomis vykdo platesnio masto strateginius tyrimus ir iniciatyvas sisteminiais klausimais. Įgyvendinant Europos ombudsmeno strategiją „2024 m. link“, 2022 m. ombudsmenės darbo mastas išaugo, nes pradėta daugiau tyrimų ir iniciatyvų įvairiais

klausimais. Atlikdama strateginį darbą 2022 metais ombudsmeno tarnyba pradėjo naujus strateginius tyrimus įvairiais klausimais.

- **Etikos klausimai**

Aukštų etikos standartų išlaikymas ES administracijoje yra viena iš pagrindinių ombudsmenės darbo sričių. Tai apima taisyklių dėl „sukamųjų durų“ reiškinio įgyvendinimą, interesų konfliktus ir susitikimus su lobistais.

Ombudsmenė paprašė Komisijos pateikti informaciją apie tai, kaip ji užtikrina skaidrumą ir subalansuotą interesų, susijusių su bendra žemės ūkio politika (BŽŪP), atstovavimą. Ombudsmenė pateikė keletą pastabų šiuo klausimu ir paprašė daugiau diskutuoti dėl BŽŪP su piliečiais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, taip pat su žemės ūkio sektoriaus atstovais. Ombudsmenė paragino Komisiją savo iniciatyva skelbti daugiau informacijos apie valstybių narių strateginių planų, kuriuose išsamiai nurodoma, kaip bus siekiama BŽŪP tikslų, patvirtinimą.

Ombudsmenė pradėjo tyrimą savo iniciatyva siekdama įvertinti, kaip Komisija užtikrina, kad jos bendravimas su tabako interesų grupių atstovais būtų skaidrus. Šis tyrimas yra tolesnis, su ankstesniais šios srities tyrimais, įskaitant tyrimą, kuriame 2016 m. padaryta išvada, kad Komisija nevykdo savo įsipareigojimų pagal Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvenciją, susijęs darbas.

Ombudsmeno vaidmuo taip pat yra numatyti viešojo intereso klausimus ir iš anksto prašyti, kad ES administracija pateiktų informaciją. Atsižvelgdama į tai, ombudsmenė paprašė Komisijos pateikti daugiau informacijos apie tai, kaip ji užtikrina, kad išorės ekspertai, dalyvaujantys vertinant Europos gynybos fondo (EPF) projektų pasiūlymus, neturėtų interesų konfliktų. Ombudsmenė atkreipė dėmesį į tai, kad ekspertų sąrašas nėra skelbiamas viešai, todėl yra dar svarbiau įgyvendinti etinius įsipareigojimus.

Ombudsmenė palankiai įvertino Komisijos pasiūlymą iš dalies pakeisti Finansinį reglamentą, kad būtų numatyta galimybė atmesti konkurso dalyvius, jeigu jie turi profesinį interesų konfliktą. Pakeitimas siūlomas reaguojant į ombudsmenės išvadas dėl Komisijos sprendimo sudaryti sutartį dėl tyrimo su įmone „BlackRock Investment Management“ jos reguliavimo ir finansinių interesų srityje.

- **„Sukamųjų durų“ reiškinys**

2022 m. ombudsmeno tarnyba toliau daug dėmesio skyrė tam, kaip ES administracija sprendžia „sukamųjų durų“ reiškinio problemą. 2022 m. ombudsmenė tęsė 2021 m. vasario mėn. pradėtą plataus masto strateginį tyrimą dėl to, kaip Komisija sprendžia „sukamųjų durų“ reiškinio atvejus. Atliekant strateginį tyrimą, apimantį 100 bylų, daugiausia dėmesio skiriama tam, kaip Komisija tvarko darbuotojų perkėlimą į privatųjį sektorių. Komisijos buvo paprašyta greičiau paskelbti sprendimus dėl darbuotojų naujų darbo vietų, kad visuomenė galėtų juos laiku patikrinti. Komisija atsakė, kad tais atvejais, kai kyla rizika Komisijos reputacijai, ji paprašys buvusių darbuotojų pateikti ataskaitą, kaip jie laikosi bet kokių apribojimų, pvz., dėl lobistinės veiklos buvusių bendradarbių atžvilgiu. Komisija taip pat teigė, kad nuo šiol greičiau skelbs savo vyresniųjų darbuotojų, prašančių leidimo pereiti į naują darbo vietą, metinę apžvalgą ir šių prašymų vertinimą. Be to, nemokamų atostogų

išėjusiems darbuotojams šiuo metu neleidžiama įsidarbinti srityse, kuriose kyla interesų konflikto rizika.

Atlikusi tyrimą savo iniciatyva, kaip Europos Centrinis Bankas (ECB) sprendžia „sukamųjų durų“ reiškinį, ombudsmenė paprašė banko taikyti griežtesnes taisykles, susijusias su darbuotojų perėjimu į privatų, ypač finansų, sektorių. Ombudsmenė paprašė, kad daugiau darbuotojų būtų taikomi griežtesni veiklos pertraukos laikotarpio reikalavimai ir kad draudimas buvusiems vyresniesiems ECB darbuotojams vykdyti lobistinę veiklą jų buvusių bendradarbių atžvilgiu būtų padidintas iki vienerių metų. Ombudsmenė pateikė keletą pasiūlymų Europos investicijų bankui (EIB) patikimiau vertinti Valdymo komiteto narių perėjimą į privatų sektorių. Ji to ėmėsi po to, kai EIB priėmė sprendimą pritarti buvusio pirmininko pavaduotojo perėjimui į komunalinių paslaugų įmonę, gavusią paskolas iš banko.

- **Atskaitomybė priimant ES sprendimus**

ES piliečiai turi teisę susipažinti su ES institucijų turimais dokumentais, o ombudsmenas veikia kaip teisių gynimo mechanizmas tiems, kuriems sunku susipažinti su šiais dokumentais.

2022 m. rugsėjo mėn. ombudsmenė pradėjo viešas konsultacijas, siekdama įvertinti, ar piliečiai turi galimybę susipažinti su naujausia aplinkos srities informacija. Klausimais siekta išsiaiškinti, ar visuomenei lengva gauti šios srities dokumentus ar informaciją ir kaip piliečiai galėtų aktyviau dalyvauti rengiant ir įgyvendinant žaliąją politiką. Per konsultacijas gauta 18 atsakymų, ir 2023 m. ombudsmenė imsis tolesnių veiksmų. Ombudsmeno tarnyba kreipėsi į Atitikties Orhuso konvencijai komiteto sekretoriatą, kad daugiau sužinotų apie jo vaidmenį nagrinėjant skundus aplinkos klausimais.

Trys pilietinės visuomenės organizacijos pateikė skundą dėl to, kad Europos investicijų bankas (EIB) per mažai ir per vėlai skelbia informaciją apie savo finansuojamus projektus. Ombudsmenė laikėsi nuomonės, kad EIB tolesnių veiksmų nepakanka, ir paprašė sustiprinti banko veiklos tikrinimą.

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP) yra beprecedenčio ES finansuojamo ekonomikos gaivinimo priemonių rinkinio, skirto padėti valstybių narių ekonomikai atsigauti po COVID-19 pandemijos, dalis. Ombudsmenė paklausė Komisijos, kaip ši užtikrins atskaitomybę, susijusią su fondo išlaidomis, kaip visuomenė galėtų lengvai suprasti, kokie projektai bus finansuojami ir ar žadėti tarpiniai tikslai yra pasiekti. Ombudsmenė taip pat gavo skundų dėl atsisakymo leisti susipažinti su dokumentais, susijusiais su Vokietijos, Prancūzijos, Nyderlandų, Švedijos ir Danijos ekonomikos gaivinimo planais. Savo analizėje ombudsmenė pabrėžė aukštų skaidrumo standartų svarbą valdant EGADP.

Pilietinės visuomenės organizacijų ir asociacijų grupė kreipėsi į ombudsmenę po to, kai Komisija viename dokumente pateiktų beveik 123 000 individualių atsakymų į viešą konsultaciją dėl tvaraus įmonių valdymo iniciatyvos traktavo kaip vieną atsakymą su daug pasirašiusiųjų. Be to, Komisija laiku ir tinkamai neapibendrino pagrindinių per kampaniją iškeltų klausimų. Ombudsmenė išreiškė apgailestavimą dėl tokio požiūrio ir paprašė, kad ateityje Komisija pateiktų daugiau informacijos apie atsakymus, kuriuos piliečiai pateikė per kampanijos platformas.

Komisija paaiškino, kaip ji renka informaciją apie ES Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimą Airijoje, kilus susirūpinimui, kad ji nesurinko pakankamai informacijos, kad galėtų įvertinti, kaip taikomas įstatymas. Ombudsmenė nustatė, kad paaiškinimai yra patenkinami, tačiau paragino Komisiją laikytis griežtesnių su jos informacijos poreikiais susijusių reikalavimų, kad ji galėtų tinkamai stebėti šią svarbią sritį.

Ombudsmenė paklausė Tarybos, ar ji galėtų savo iniciatyva skelbti daugiau dokumentų, susijusių su sankcijų prieš Rusiją priėmimu. Taryba pateikė išsamų ir įtikinamą paaiškinimą, kodėl šiuo metu šioje srityje sunku užtikrinti net ir nedidelį papildomą skaidrumą.

- **Galimybė susipažinti su dokumentais**

Ombudsmenė pertvarkė tarnybos vidaus struktūrą, kad ji galėtų veiksmingiau nagrinėti skundus ir spręsti sisteminius ES administracijos klausimus. Dėl to skundai buvo nagrinėjami greičiau, taip pat įvairiose srityse pasiekta svarbių teigiamų ES administracijos veiklos rezultatų.

2022 m. ombudsmenė ir toliau propagavo tarnybos, kaip teisių gynimo mechanizmo, taikomo asmenims, siekiantiems pasinaudoti galimybe visuomenei susipažinti su dokumentais, veiklą. Remdamasi tarnybos patirtimi šioje srityje, ombudsmenė paskelbė išsamų vadovą dėl teisės visuomenei susipažinti su ES dokumentais. Ši internetinė priemonė apima visuomenei skirtus klausimus ir atsakymus, taip pat išsamų vadovą suinteresuotųjų šalių ekspertams ir skaidrumo aktyvistams. Vadove pateikiama išsami informacija apie visuomenės teisės susipažinti su dokumentais praktinius ir teisinius aspektus.

Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA) sutiko savo svetainėje paskelbti išsamią informaciją nuo 2015 m. apie galimų naftos išsiliejimo atvejų nustatymą. Ombudsmenė pagyrė EMSA veiksmus, kurių ji ėmėsi gavusi tiriamosios žurnalistikos platformos skundą.

Atlikus tyrimą, Taryba suteikė galimybę susipažinti su valstybių narių pirminėmis pastabomis ir klausimais dėl Skaitmeninių rinkų akto projekto, tačiau tik pasibaigus teisėkūros diskusijoms dėl šio teisės akto. Ombudsmenė paprašė Tarybos suteikti galimybę greičiau susipažinti su teisėkūros dokumentais, kad visuomenė galėtų veiksmingai dalyvauti diskusijose dėl ES teisės aktų projektų.

Komisija leido visuomenei susipažinti su dokumentais, susijusiais su 1,5 mln. medicininių kaukių pirkimu, praėjus beveik dvejiems metams nuo pradinio prašymo pateikimo.

Ombudsmenė pradėjo du tyrimus dėl vėlavimų nagrinėjant prašymus dėl dokumentų: pirmasis buvo susijęs su tuo, kiek laiko Komisija užtrunka atsakyti į prašymus leisti visuomenei susipažinti su dokumentais; antrasis buvo susijęs su tuo, kaip Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX) nagrinėja tokius prašymus.

- **Pagrindinės teisės**

2022 m. ombudsmenė paprašė Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) pagerinti savo atskaitomybę atlikus strateginį tyrimą, kaip ji vykdo savo įsipareigojimus pagrindinių teisių srityje. Atliekant tyrimą buvo nagrinėjamas FRONTEX bendrų operacijų su nacionalinėmis institucijomis prie ES sienų skaidrumas, tai, kaip ji nustato su pagrindinėmis teisėmis susijusias problemas ir kaip ji stebi prieglobsčio prašančių asmenų grąžinimą.

Ombudsmenė nustatė keletą sričių, kuriose FRONTEX galėtų pagerinti savo praktiką ir pateikė pasiūlymų, kaip pagerinti FRONTEX skundų nagrinėjimo mechanizmo prieinamumą žmonėms, kurie mano, kad buvo pažeistos jų pagrindinės teisės.

Atliekant kitą pagrindinį tyrimą, susijusį su pagrindinėmis teisėmis, buvo nagrinėjama, kaip Komisija užtikrina, kad Kroatijos valdžios institucijos, vykdydamos sienų valdymo operacijas, paisytų pagrindinių teisių. Ombudsmenė kritikavo Komisijos vėlavimą nustatyti Kroatijos valdžios institucijų sienų valdymo stebėsenos mechanizmą ir paprašė Komisijos 2023 m. pradžioje informuoti ją apie veiksmus, kurių ji ėmėsi, kad vykdant ES lėšomis remiamas Kroatijos pasienio operacijas, būtų labiau gerbiamos pagrindinės teisės.

Ombudsmenė paprašė Komisijos pateikti išsamesnės informacijos apie tai, kaip ji užtikrina žmogaus teisių paisymą ES pasirašomuose tarptautiniuose prekybos susitarimuose ir paprašė Komisijos sukurti naują atskirą skundų nagrinėjimo portalą, skirtą įtariamiems žmogaus teisių pažeidimams, ir išnagrinėti, kaip pateikdamos skundus dėl žmogaus teisių juo galėtų naudotis pilietinės visuomenės organizacijos ir kiti suinteresuotieji subjektai šalyse, su kuriomis ES yra sudariusi prekybos susitarimus.

2020 m. ombudsmenė paskelbė praktinių rekomendacijų dėl oficialiųjų ES kalbų vartojimo bendraujant su visuomene rinkinį. Be kita ko, nustatyta aiški oficialiųjų kalbų vartojimo politika, politika paskelbta ir nuosekliai taikoma. 2022 m. rudenį ES agentūrų tinklas paskelbė, kad, remdamasis ombudsmenės rekomendacijomis, jis susitarė dėl daugiakalbystės politikos gairių ir šablono.

- **Kintantis Europos ombudsmeno vaidmuo**

Lapkričio 17–18 d. Florencijoje (Italija) Europos ombudsmenė ir Europos universitetinio instituto Teisės fakultetas su Tarpvalstybinio valdymo mokykla surengė konferenciją, kurioje buvo siekiama išnagrinėti, kaip kito Europos ombudsmeno vaidmuo siekiant užtikrinti nepriklausomą, skaidrų ir atskaitingą ES administravimą. Renginyje buvo išsakytos įvairios akademinės bendruomenės, pilietinės visuomenės, ES administracijos ir Europos ombudsmeno tarnybos perspektyvos. Įvairiose grupėse aptarta, kaip per daugelį metų kito ombudsmeno vaidmuo, kaip ombudsmeno „švelnioji galia“ gali paskatinti teigiamus pokyčius ir koks yra skaidrumo vaidmuo užtikrinant atskaitomybę ES institucijose.

Metinėje Europos ombudsmenų tinklo konferencijoje buvo aptarti kai kurie pagrindiniai klausimai, su kuriais susiduria ombudsmenai, pavyzdžiui, nuo karo Ukrainoje bėgančiųjų teisių išsaugojimas, ir pasveikino Ukrainos ir Moldovos ombudsmenų tarnybas prisijungus prie tinklo. 2022 m. metinėje Europos ombudsmenų tinklo konferencijoje Strasbūre daugiausia dėmesio skirta vaidmeniui, kurį ombudsmenai gali atlikti krizės metu.

- **Ryšiai su Europos Parlamentu**

2022 m. Europos ombudsmenė toliau glaudžiai bendradarbiavo su Europos Parlamentu, komitetų posėdžiuose pristatė pagrindinius tyrimus ir dalyvavo Parlamento klausymuose bei praktiniuose seminaruose su ES administravimu, pagrindinėmis teisėmis ir galimybe susipažinti su dokumentais susijusiais klausimais. 2022 m. ombudsmenė dalyvavo įvairiuose Peticijų komiteto rengtuose renginiuose ir posėdžiuose, kaip antai praktiniame seminare neįgaliųjų teisių klausimais. Ji taip pat susitiko su Peticijų komiteto pirmininke Dolors

Montserrat, kad aptartų jų bendradarbiavimą sprendžiant piliečiams rūpimus klausimus, o Peticijų komitetas, kasmet keičiantis nuomonėmis apie ombudsmeno veiklą, išreiškė paramą ombudsmenės darbui ir strategijai.

- **Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija**

Ombudsmenė, kaip šios sistemos narė, atidžiai stebi, kaip ES administracija įgyvendina Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijai įgyvendinti sukurtą ES struktūrą. Be to, 2022 m. ombudsmenė atliko svarbius tyrimus, susijusius su neįgaliųjų teisėmis. Balandžio mėn. ombudsmenė baigė tyrimą savo iniciatyva dėl to, kaip Europos Komisija stebi ES struktūrinius ir investicijų fondus, siekdama užtikrinti, kad jie būtų naudojami neįgaliųjų teisei į savarankišką gyvenimą ir įtraukumui į bendruomenę skatinti. 2022 m. spalio mėn. ombudsmenė taip pat surengė mišrų seminarą Europos ombudsmenų tinklo nariams, kuriame buvo keičiamasi informacija ir patirtimi, susijusia su ES interneto svetainių prieinamumo direktyvos standartais ir jos įgyvendinimu.